

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejeman velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr
V administraciji prejeman velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto. Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravnništvo in ekspedicija v „Katoliški Tiskarni“, Vodnikove ulice št. 2.

Oznanila (inzerati) se sprejemajo in velja trispotna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.
Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
Vredništvo je v Semenških ulicah h. št. 2, I., 17.
Izhaja vsak dan, izvenem nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 257.

V Ljubljani, v četrte 10. novembra 1892.

Letnik XX.

Udanostne izjave in narodno vprašanje.

Od vseh strani naše dežele prihajajo udanostne izjave milostljivemu knezoškofu, katerega slovenski liberalci obrekujejo in napadajo po svojih listih. Te izjave dokazujejo, kako je mej našim narodom še utrjeno versko prepričanje, da ga v njegovem jedru še neso okužili in pokvarili naši liberalci, dasi že delujejo proti veri in duhovščini celih dvajset let.

Da take izjave našim liberalcem neso všeč, je čisto naravno. Dosedaj so vedno trdili, da oni zastopajo pravo mnenje narodovo, ali te izjave jih pa stavijo na laž. Bridko jih peče, ko vidijo, da se jim tla vedno bolj majo pod nogami. Narod spoznava, da liberalci niso pravi prijatelji njegovi.

Ce je kak liberalci imel kak govor v deželnem zboru ali če je bila kaka veselica in je došlo nekaj telegramov, kako so se s temi izjavami pravega narodnega mnenja bahali naši liberalci, dasi so ti telegrami bili le izraz posameznikov. Jedenkrat so bili celo poskusili z raznimi izjavami izmej naroda omajati stališče našim državnim poslancem. Kako je tedaj bahato „Slovenski Narod“ objavjal take izjave, dasi se ni prav vedelo, kdo jih je odposlal in je le toliko bilo gotovo, da ne prihajajo od ljudij, ki imajo od naroda našega kak mandat, ker sicer bi bil radikalni dnevnik to gotovo povedal. Liberalci so tedaj bili s takimi izjavami kmalu prenehali in sicer iz več uzrokov. Prihajale neso v takem številu, kakor so želeli in so torej spoznali, da ni pričakovati splošnega gibanja proti našim državnoborskim zastopnikom. Naš list jih je pozval, da naj vsaj pridejo z imeni odpošiljateljev teh izjav na dan, da jih bomo mogli potem prav presojati po njih vrednosti; prišla je celo z Notranjskega

protiizjava, zaupnica poslancem, podpisana od zastopnikov neke občine. Vse to je tedaj naše liberalce prisililo, da so bili prenehali s temi izjavami proti poslancem.

Toliko je torej gotovo, da take narodne izjave jako prijajo liberalcem, samo da jih je mogoče dobiti. S kako slastjo so ponatiskavali po katoliškem shodu telegrame, v katerih so nekateri protestirali proti napadom na družbo sv. Cirila in Metoda — katere na shodu seveda nihče ni napadal — baš s temi izjavami so dali povod, da so se jele dramiti slovenske občine, da so jele odgovarjati na liberalne napade proti višjemu duhovnemu pastirju. A tem udanostnim izjavam „Narod“ ne pripisuje nobene važnosti, dasi prihajajo od občinskih zastopnikov, katere je torej narod izbral, da smejo govoriti v njegovem imenu. Za občinske zastopnike so povsod gotovo volili najbolj razumne može in vendar si upajo naši liberalci trditi, da ti može ne vedo kaj delajo. „Slov. Narod“ ne pomisli, da je pred leti o občinskih izjavah vse drugače sodil.

Ko je šlo za versko šolo, je državnemu zboru bilo došlo več prošenj za versko šolo s kakimi stotisoč podpisi. Proti verski šoli so se pa bili izrekli nekateri občinski zastopi. „Slov. Narod“ je tedaj pisal, da izjavam za versko šolo ni pripisovati nobene važnosti, ker tisti, ki so jih podpisali, ne poznajo niti sedanjih šolskih zakonov, niti novega načrta zakona.

Več veljave je pa priznal maloštevilnim izjavam proti verski šoli, ker prihajajo od občinskih zastopov, torej od mož, kateri stvari bolje poznajo. Če je tedaj „Narod“ občinskim zastopom priznaval večjo razsodnost, zakaj jo pa sedaj jim odreka? Mari je to doslednost?

S svojo pisavo pa liberalci ponižujejo naš narod. Kaj takega so dosedaj delali jedino nemškutarji,

Nemci radi Slovane, zlasti pa Slovence, zmatrajo za nekako inferijorno, duševno še jako malo razvito plemo, kateremu se zatorej ne morejo dovoliti jednake pravice. In „Narod“ s svojo pisavo sedaj vodi vodo na nemški mlin. Nemci se bodo sedaj lahko sklicevali na izjave našega radikalnega dnevnika, češ, če so občinski zastopniki taki „tepci“, da ne vedo, kaj delajo, kako neveden mora biti še le drugi narod. Na tak način se torej škoduje našemu narodnemu ugledu in časti.

Naši nasprotniki kaj radi trdijo, da je vse slovensko gibanje le umetno napravljeno, da pa narod sam prav za prav ne mara za slovenske šole in slovensko uradovanje. To napačno mnenje je tudi jako razširjeno v vladnih krogih na Dunaju in dela veliko ovir prizadevanjem naših narodnih zastopnikov. Naši liberalci pa sedaj tudi trdijo, da so udanostne izjave le plod neke umetne agitacije.

Naši narodni nasprotniki bodo pač v tem videli nekako potrjenje svojih trditev, da je vsako gibanje mej Slovenci le umetno napravljeno. Prošnje za slovenske šole in za slovensko uradovanje sedaj zgubé mnogo veljave. Sploh vsaka vloga slovenskih občin se bode manj cenila, ker se bo mislilo, da občinski zastopniki niso vedeli, kaj so podpisali. Na želje naših občin se bode torej manj oziralo. Uradom se bode vsaj potrebno zdelo, vselej še preiskati, če so občinski zastopniki zares iz lastnega prepričanja kako stvar podpisali. Take preiskave pa vselej dolgo trajajo, in pripeti se tudi, da se popolnoma nepristranski ne vodijo.

Jasno je torej, da je „Narodovo“ ponižvanje vrednosti izjav zavednih slovenskih občin v neizmerno škodo našega slovenskega naroda in torej le v neizmerno korist naših narodnih nasprotnikov, kateri so v naših liberalcih dobili najboljše zaveznike.

LISTEK

Čikago in svetovna izložba leta 1893.

(Iz „Č. osad v Americe“.)

(Dalje.)

Kako napredujejo priprave in delo za svetovno izložbo v Čikagu, piše „Pokrok Západu“ nastopno: „Vsakega bode izvestno zanimalo čitati natančni opis poslopj za svetovno izložbo l. 1893 v Čikagu, in način, kako so ona razvrščena na razne oddelke.“

V obče se trdi, da bode čikaško razstavišče ne samo gledé na površino, temveč i gledé na opravo in krasoto stavb prekosilo povsem pariško izložbo. Razstavišče čikaško bode obsežalo štirikrat tolik prostor, kakor izložba v Parizu, in ob Michigan-skem jezeru bode pročelje zavzemalo na daljavo 2 angleški milji. Posamezna poslopja zavzemala bodo dvakrat toliko prostora in stala dvakrat toliko novcev, nego ona v Parizu.

Glavni oddelk izložbe bode v Jacksonskem in Washingtonskem parku; na njiju vredbo in popravo se je že potrosilo nad 4 milijone dolarjev. Ta dva parka, zlasti Jacksonski park, bosta prijetno zatišje vsem obiskovalcem izložbe, kajti zgrajene bodo tu marsikake novotarije, s kojimi bode ugled izložbe povečan.

Najprijetnejša, kar móči, če ne najhitrejša pot, po koji se bode moglo priti na razstavišče, bo po parobrodih na Michigan-skem jezeru. Ob prihodu na

razstavišče od jezerni strani presenečeno bo oko s prekrasnim pogledom: dražestni, veličajni park, med gozdiči in grmiči male lagune, skupine dragocenih poslopj, to vse se bo to vrstilo v mični sestavi. Na severni strani razstavišča nahajalo se bode 50 izložbenih palač, kajti vsaka posamič bode tvorila malo mesto. Tu, na 100 akrih zemljišča, nahajale se bodo izložbene palače tujih dežel, koje bodo tu zgradile svoje lastne paviljone. Ta oddelek bode baje izmed vseh najzanimivejši, kajti tu bodo uprizorjeni slogi, odnošaji in napredek posameznih narodov. V tem koncu parka bode zgrajena palača krasnih umetnostij, in bode stala 500.000 dolarjev. Južno od teh poslopj razprostiral se bode umetelski jezerski zaliv, v kojem bodo prirejeni trije umetelski otočiči. Na največjem teh otočičev nahajala se bode ribarska koliba, dalje akvarij in razstava vsakorsnega ribarskega orodja. To poslopje bode 700 čevljev dolgo in bo zgrajeno v španskem slogu.

Južneje na drugi strani tega zaliva stalo bo razstavino poslopje zvezne vlade; to poslopje imelo bo v obsegu 350 × 420 čevljev, s kupolo 120 čevljev v premeru in 150 čevljev visočine. Zavzemalo bode prostora štiri akre, zgrajeno pa v klasiškem slogu iz kamna, železa in stekla; proračunjeno je na 400.000 dolarjev. V tem poslopju se bodo nahajali predmeti, tihoči se posameznih vladnih odsekov, na pr. vojnega, gospodarstvenega, državnega, poštnega in pomorskega, dalje bodo tu zlo-

žene spomenski predmeti iz narodnega in iz smithsonijanskega muzeja.

Ob jezerni obali, vzhodno od tega poslopja, zgradila bo zvezna vlada baterijo, primorsko postajo za otedbo z vsemi potrebami, dalje pomorski svetilnik, balon za vojne namene, in konečno bodo tu postavili v pravi velikosti model najnovejše zvezne vojne ladije, koja je bila izgotovljena za Zjedinjene države in je veljala 3 milijone dolarjev. Ta model bo postavljen na stebrih in bo predstavljal resnično podobo vojne ladije, zasidrane v pristanišču. Ta ladija bo dolga 348 čevljev, 69 široka in bo opremljena z vsem, kar se v istini nahaja na vojni ladiji prvega razreda. Na ladiji bodo pravi topovi, vrtilni stolpi, topovi, ki mečejo torpede, istinite torpede, varnostne mreže, rešilni čolni, sidra, jekleni jambori in konečno posadka zveznih pomorščakov. Dalje boste tu zasidrani dve pravi ladiji torpedovki in carinski parobrod. Postavljen bo pa tudi model one ladije, na koji je Kolumb odjadral iz paloškega pristana in dospel na nji do ameriškega ozemlja. Izborni ruski slikar Ajvazovskij, koji sluje osobito radi pomorskih slik, podal bo tri slike v izložbo. Dve predstavljati odkritje Amerike po Kristofu Kolumbu, tretja predočuje prizor, kako je Kolumb na portugalskem pobrezju zalotil kos jambora od pogorele ladije in si s tem otel življenje. Na drugi sliki so naslikani američanski domorođci, kako gledajo prvo evropsko ladijo, jadrajočo proti njihovim deželi. (Dalje sledi.)

O našem šolstvu.

III.

V zadnjem poglavju smo dokazovali, kako naj bodo razdeljene in vravnane naše srednje šole, da bodo res ljudstvu pripravne in torej dobro vrejene. Danes preidemo na drug nič manj važen faktor dobro vrejene šole, in ta je: zdravi kraji in prostori.

V tem oziru je velika razlika v deželi. Za najbolj zdrave imajo gorenjske lepe kraje; Dolenjsko in Notranjsko ima svoje prednosti, Ljubljana je veljala dolgo časa za neugodno mesto v zdravstvenem oziru. Novi vodovod je ta nedostatek v nekoliko odpravil, vendar se v poletnih vročih tednih še jako čuti razloček med zrakom na deželi in v mestu, in gotovo zastoj ne beži po letu vse iz Ljubljane, kar more.

Zato bi bilo neumestno, iz zdravih krajev v nezdrave ali nevarne kraje premeščati šole, in ako bi se bilo zgodilo, moralo bi se zato skrbeti, da se napaka popravi nemudoma.

Kaj porečemo torej o naših srednjih šolah v tem oziru? Novomeška in kočevska sta razmerno dobri, najboljša bi bila kranjska, najslabjša ljubljanska, in vendar so jo premestili iz Kranja v Ljubljano, čisto zoper to obče priznano načelo.

Zato se mora delati na to, da pride gimnazija nazaj v zdrave kraje in prostore.

Za šolske stavbe je pri nas država malo storila. Novomeška gimnazija je delo frančiškansko, kočevsko so si domačini ustanovili, za kranjsko so skrbeli Kranjci, ljubljanska gimnazija je tudi bivši frančiškanski samostan. Edina učiteljska pripravnica je v Ljubljani, kjer je država kaj pripomogla, vse drugo je prišlo iz družih rok.

Zato bi bilo čisto pravično, ko bi država tudi na Kranjce nekoliko bolj se ozirala v tej zadevi.

Hvala Bogu, da imamo beležiti važno novico, da je novi deželni predsednik obljubil profesorski deputaciji pri pozdravu, da hoče resno skrbeti, da dobi gimnazija novo, primerno poslopje, samo da mesto odloči prostor za novo stavbo.

Mi ne vémo, kaj bodo naši mestni očetje storili, ali da bodo tako modri, kakor pri novi pošti, tega se ne nadejamo. Danes bi že Ljubljana lahko imela lepo novo poštno poslopje, a mestni zbor še zdaj ni našel pripravnega kraja za pošto. Ako boče tako postopal pri novi gimnaziji, ni upanja, da jo dočakamo, dasi je potrebna nad vse drugo.

Poslopje že od začetka ni bilo namenjeno za šole. Revni redovniki, z malim zadovoljni, niso zidali visokih prostornih sob za velike šole, in vendar je prišlo take daleč. Menda zato, ker je država tem potom najceneje prišla do šolskega poslopja.

Popravljali so že mnogo na tej hiši, kar ni čuda, ko je morala služiti že v najraznovrstnejše namene, celó za vojaška stanovanja so jo že rabili.

Pri tem starem poslopju je večidel vse neugodno. Nizke sobe, temni spodnji prostori, vlažnost itd. Lega ni prav nič ugodna za šolo, ko je skoro na okrog semenj. Za vodo so mesarji in košarji, koliko hruma ob tržnih dnevih, in tik zraven so šolske sobe, katere morajo po letu zaradi vročine imeti okna odprta.

Zdaj si lahko mislite, kakošen mora biti tam notri pouk, kjer učenec vse drugo bolj sliši, kakor svojega profesorja. Vendar to še ni najhujše. Vlažnost in tema delate sobe neprijazne in nezdrave, in v tem oziru menda Ljubljana nima para. Pred malo časom je bil v Ljubljani neki dvorni svetnik in je mimogredé pogledal tudi šolske prostore, in ta gospod se je čudil, da v takih prostorih tudi dijaki prebivajo, ter vprašal svoje spremljevalce, če je minister Gautsch videl te prostore. Ko so mu odgovorili, da jih najbrž ni videl, je rekel, tega ni mogel videti, da bi ne bil kaj ukrenil.

Med temi so res tako nezdravi prostori za šolo, da bi stariši na glas protesturali, ko bi vedeli, kakošni so. Saj je v enem razredu pred leti zbolelo čez polovico dijakov na očeh zaradi nezdravih prostorov, kar drugje vendar ni bilo slišati.

Po vsem tem pridemo zopet do sklepa, da naj se zida v Ljubljani nemudoma novo šolsko poslopje za gimnazijo, in prejšnja gimnazija v Kranju naj se obnovi in razširi v osemrazredno, in prav tako tudi kočevska, katera naj bode za vse one kraje taka, kakor je novomeška ali ljubljanska, in ne samo za Nemce.

Kranjska gimnazija dodelala se je leta 1861. Največjo zaslugu pri tem ima rajuki g. Globočnik,

prvi katehet na kranjski gimnaziji. Poslopje stoji blizu župnijske cerkve, — v zatišju, tako, da se v tržnih dnevih ropot vóz in poulični šum ne slišita v šolske sobe. Ima dve nadstropji, lepe, zdrave, prostorne, svetle sobe. Uporabljalo se ni samo za za nižjo gimnazijo, ampak tudi za ljudsko šolo. Sobe sedanje nižje gimnazije ljubljanske se ne morejo nikakor primerjati s sobami bivše kranjske gimnazije.

Gimnazija kranjska stoji na zračnem kraju nad Savo. Da bi bili dijaki bolni postali zaradi sob ali lege, kakor se je to že na nižji gimnaziji ljubljanski zgodilo, kjer je v enem razredu zbolelo dijakov na očeh nad polovico, — to ni bilo nikoli slišati.

Politični pregled.

V Ljubljani, 10. novembra.

Notranje dežele.

Sv. križ v šoli. Poslednji „Volksfreund“ se zopet peča z znanim ukazom nekega okrajnega šolskega sveta, ko se je bilo otrokom prepovedalo, glasno delati v šoli sv. križ. Ta list opozarja, da ta naredba nasprotuje ne le verskim čuvstvom prebivalstva, temveč celó liberalnim šolskim zakonom. Po teh zakonih veronauk v šoli oskrbujejo dotična cerkvena oblastva in ga tudi nadzorujejo. Delanje sv. križa spada pač tudi pod veronauk. Torej bi se brez dovoljenja dotične cerkvene oblasti ne bilo smelo o tem ničesar določevati. Tudi učno ministerstvo nima v tej stvari nobene pravice. — Interpelacija, ki se je v tej stvari stavila državnemu zboru, se mnogim odločno katoliškim krogom zdí malo premehka, v tako važni stvari bi se moralo energičneje govoriti. Tukaj niso umestni nobeni oziri na učnega ministra.

Češki shod. V nedeljo je dr. Rieger v „Češkem klubu“ v Pragi govoril o češkem shodu. Omenjal je, da se nemškimi liberalcem v dvajsetih letih ni posrečilo, da bi vrgli vlado, kako se to more posrečiti peščici Mladočehov. Nemški listi pa vedno smešijo češke zahteve, ali so smešili tudi madjarske zahteve ali Madjari so vzlic temu le dosegli, kar so želeli. Stvar za katero se poteguje prvo plemstvo v Avstriji, češko konservativno plemstvo, ne more biti slaba. Od več strani se oporeka, da bi se 1879. l. Cehom bil obljubil poseben minister za Češko. To je pa vendar resnica. On sedaj noče biti tako indiskreten, pač pa hoče jednemu svojemu prijatelju pred smrtjo to pojasniti in še marsikaj družega, da to pojasni javnosti. Potem je Rieger omenil, da je velik državnik Bismark se izjavil, da se politika mora ravnati po razmerah, ne zasebnih čuvstvih. Dr. Rieger zaradi tega sklepom češkega shoda pripisuje veliko važnost, ker so se za češki program izrekli tudi veleposestniki. Potem dr. Rieger rekel, da je sedanji položaj jako resen. Češke težnje so nekaterim bolj zoprne kakor liberški prusizem in pa madjarska Hentzijeva afera. Jedini prijatelji Cehov v državnem zboru so konservativni Nemci in Poljaki. Sicer pa bi Nemci smeli biti veseli, ko bi kak shod vseh njih strank se mogel tako mirno izvršiti, kakor se je ta češki shod. — Nasprotniki Riegrovi so ta govor porabili, da bi moža pripravili pri narodu še bolj ob veljavo. Raztrosili so po listih, da je sklicevajoč se na Bismarcka se izjavil, da on zmatra tega moža za največjega državnika v tem stoletju in simpatizuje z njim. Iz tega pa seveda izvajajo zanj kaj nelaskave zaključke.

Vnanje države.

Francija. Vlada kaže povsod veliko odločnost proti katolikom, ali polovico te odločnosti nema proti puntarskim socialistom. Tako se na delavski borzi v Parizu naravnost pripravlja revolucija, pa vlada se ničesa ne upa proti temu storiti. Ta borza se je osnovala s podporo pariškega mestnega zastopa, v katerem imajo večino razni socialistiški elementi. Tu se zbirajo razna socialistiška društva, od katerih pa razven jednega nobeno ni osnovano na postavni podlagi. Nekateri listi so že opozorili vlado, da naj opomni ta društva na zakone. Vlada se pa tega ne upa, ker se boji radikalcev v zbornici. Ko bi kako katoliško društvo se kaj pregrešilo proti zakonom, kako hitro bi ga razpustili.

Bolgarija. Učni minister zahteva, da se zakonito določi, da mora biti bolgarski državljani vsak ljudskošolski učitelj, ki poučuje na šoli, katero obiskujejo tudi bolgarski državljani. Ta zahteva je naperjena proti Grkom.

Belgija. V prestolnem govoru kralj izraža upanje, da bode premenjena ustava delo sloge, modrosti in napredka. Kakor po navadi, se potem naglašajo dobri odnošaji z vsemi državami. V kratkem se v Bruselju snide mejnarodna novóna konferenca, kakor je že bilo v Belgiji dosedaj več važnih mejnarodnih zborovanj. Razne nove utrdbe omogočujejo Belgiji spolnovauje dolžnosti nevtalitet. Potem prestolni govor obrača pozornost na to, da strogi carinski sistem ovira industrijo in trgovino. Finančni položaj dežele je ugoden. Gledati pa se bode moralo, da se zboljša stanje delavcev.

Izvirni dopisi.

Iz Poljan, 7. novembra. V našo dolino zahaja malo istisov „Slov. Naroda“, zato smo še le nedavno zvedeli o čudnem dopisu, objavljenem v „Sl. Narodu“ z dne 25. oktobra t. l. polno neresnic, ki se trosijo med svet o naši občini in o naših poštenih občinskih možeh.

Vedeli smo, da „Narodu“ ne bo všeč udanostna izjava poljanske občine prevzvišenemu knezoškofu, posebno zato ne, ker žal o naši občini „Narod“ ne more trditi, da bi bili tudi mi od svojega gospoda župnika dobili miglje, odposlati škofu tako izjavo, ampak smo to iz lastnega nagiba storili kot verni katoličanje.

„Narod“ trdi neresnico, ko piše, da je imel tukajšnji občinski odbor sejo dne 7. oktobra, v resnici jo je imel dne 9. oktobra t. l. — Popolnoma neresnično je, kar „Narod“ piše, da se je vzdignil odbornik Tomaž Notar ter prebral od škofije došlo pismo, v katerem so prošeni, podpisati se pod besede: „Vse za vero, dom, cesarja.“ — Res pa je, da je imenovani vrli odbornik prebral izjavo odboru, in sicer zato, da je vsak odbornik vedel, kaj da izjava pové in kaj da on podpiše.

„Narod“ trdi dalje, da so v celem odboru komaj štirje, ki znajo za silo brati in pisati, kar seveda tudi ni resnično. — Sploh pa mi Poljanci zmožnosti človekove za občinskega moža ne sodimo po tem, ali zna brati in pisati, ampak po tem, ali je mož pošten in ali bi nesebično delal za naše občinske koristi.

Le čudno se nam zdi, da dr. Tavčar, ki ima veljavno besedo pri „Slov. Narodu“, pusti, da se tako blati po istem listu njegova rojstna občina.

Gledé na zavijanje „Narodovega“ dopisnika bi mi le vprašali: Kateri izmed onih mož je tisti, ki je rekel, da se cerkev ne sme ali da je ni potreba popravljati? Le proti predragemu popravljanju so se občinarji izrekli.

Besede, ki se podtikajo občinskemu županu, češ, kako je kmet neumen . . . , je dopisnik zavil ter jih zasukal tako, kakor da bi jih bil župan izrekel gledé na podpis udanostne izjave. To pa ni res, te besede je župan po pojasnilu g. župnika, kaj postave zahtevajo gledé popravljanja cerkvah, izgovoril le v razgovoru gledé popravljanja cerkve, ne pa da bi bil to rekel zaradi podpisa izjave. — Dopisnik torej tudi tukaj ni poročal resnice. — Kjer „Narodov“ dopisnik piše, da pri nas ne beremo ne „Slov. Naroda“ ne „Slovenca“, da nam torej ni znano, kaj da listi pišejo, je sicer res, da ne prebiramo „Naroda“ in ne „Slovenca“, pač pa je med nami dosti razširjen „Domoljub“, ki vsaj ob kratkem naznanja vse ostudbe in neosnovane napade na prevzvišenega gospoda knezoškofa. Zato pri nas ni bilo treba nobenega hujskanja od kake skrivne strani, da je občinski odbor podpisal udanostno izjavo škofu, pač pa smo to storili, ker nam je tako velevala naša katoliška zavest, da stojimo zlasti v britkostih zvesto na strani svojemu škofu. In v tem oziru se občina poljanska ne vstraši nobenega viharja, naj pride od katerekoli strani.

O dobrotah, o katerih govori „Narodov“ dopisnik, da jih je dobila poljanska dolina od dr. J. Tavčarja, nam tukaj nič ni znanega. In če bi nam dr. Tavčar tudi delil na tisoče, pa bi zaradi tega mi ne smeli škofu svojemu izreči udanostne izjave, ne mogli bi ga hvaliti, kajti naša katoliška zavest nam je mnogo ljubša, nego ves dr. Tavčarjev denar.

Dopisnik je hotel nas s svojim poročilóm v „Narodu“ osramotiti pred svetom, a to se mu ni posrečilo, le sam je ostal na smodišču. Mi pa smo veseli, da je tudi naša občina bila pri prvih izmed vrlih slovenskih občin, ki so poslale udanostne izjave svojemu ljubljensku škofu v Ljubljano. Nič nas ne moti, da imamo zaradi tega tudi doma marsikaj prelišati od take strani, od katere bi kaj takega kot katoličani najmanj pričakovali. Kot verni katoličani bomo Poljanci vedno spolnovali svojo dolžnost.

Iz Zagreba, 8. novembra. Že več kakor mesec dni se bavi naša mestna uprava s pripravami zoper kolero, ali jo hvala Bogu v Zagrebu do zdaj še ni bilo. Za vsak slučaj postavila se je sunaj mesta ogromna baraka-bolnišnica za silo, ki stane mesto do 20.000 glđ. Tudi za zdravnike se je že poskrbelo in mesto razdelilo na štiri četrti v zdravstvenem pogledu.

Da se je po mestu razkužilo v izobilju, nam ni treba še posebej povedati. Mesto je tedaj v vsakem pogledu oboroženo proti neprijatelju, kar je vse hvale vredno. Vrh tega pa ima Zagreb tudi dobro vodo in gorski zrak, pa se ni toliko bati kužne bolezni, ki je po drugih krajih tako hudo razsajala. Na Hrvatskem je dozdaj najhujša bila v Jasenovcu, kjer je celo zdravnik, okužen od nje, umrl. Po Slavoniji pa se je prikazala v Oseku in Zemunu, kjer je pa že ponehala.

Komaj se je ban povrnil v Zagreb, že se je novoizbrano mestno zastopstvo (namreč vladna večina brez opozicije) predstavilo banu. Župan zagrebški, Mošinski, pozdravi bana z radostno izjavo, da se more mestno zastopstvo izza več let zopet enkrat pokloniti „konstitucionalnemu banu“, kateremu priporoča mesto pri izvajanju velikih podjetij, kakor so kanalizacija in preloženje potoka. Mestno zastopstvo bode se seveda v vsakem pogledu držalo vedno le postave ter delovalo na korist mestne občine. Ban je v svojem odgovoru izrazil nado, da se je meščanstvo, ki je bilo vsled zadnjih volitev tako vznemirjeno, gotovo že pomirilo. Pri vseh podjetjih bode vlada podpirala mesto, kolikor je to le mogoče. Pri vračevanju regalnega prava bode on gledal, da dobi mesto odmerjeno odškodovanje. Seveda ga pri tem vežejo postave, sklenjene na ogerskem saboru.

To je prav slaba nada za mesto Zagreb, kajti pri tem odškodovanju bode mestna občina gotovo prikračena za veliko svoto, kakor tudi vse ostale občine na Hrvatskem. To so si krivi pa sami Hrvati, ker so v saboru postavili tako sprejeli, kakor so jim jo Madjari predložili.

Nadalje je omenil ban tudi nekaj o novem gledališču, da se bode namreč to vprašanje v kratkem rešilo. Občinstvo pa v vse te obljube kaj malo veruje, saj se to vprašanje razpravlja že več let, in če tudi je zbranega že dovelj denarja za zidanje, vendar se v tem pogledu nič ne stori. Radovedni smo, bode li zares ban na voljo novega mestnega zastopstva v tej zadevi kaj storil.

Tudi za premeščanje sedanje bolnišnice milosrdnih bratov je ban zavzet. Ali ker nima pri tej zadevi direktnega vpliva, hoče on samo kot posrednik v tej zadevi mesto podpirati, da dobi novo bolnišnico zunaj mesta. Pri tem pa ne omenja, da bi imela biti ta bolnišnica deželna, kar je zopet znamenje, da se ne misli niti najmanjše na medicinsko fakulteto, nego bodo brž ko ne milosrdni bratje zidali novo bolnišnico za se, kakor je bila do zdaj.

Obljube od visoke vlade so tedaj tu, in mesto bi moralo zdaj v vsakem pogledu še hitreje napredovati, nego je do zdaj napredovalo, ko je imelo vedne zapreke od višje strani. Zdaj se bo pokazalo, če je bilo zares koristno za mesto, da je pri zadnjih volitvah zmagala vladna stranka.

Socijalne stvari.

Katoliški demokratje. Mnogo jih je, ki današnje dni na jako jednostaven način rešujejo socijalno vprašanje. Nekateri trde: duho vsi čini ima nalogo, da z verskimi razlogi vpliva na delavce, kmete in rokodelce, češ, trpite, vdaite se v svoje stanje in mirni ostanite. Ti ne poznajo bistva Kristusove vere, ki sicer pravi, da najpreje skrbimo za nebeško kraljestvo, ki je pa h kratu največja nasprotnica vsaki krivici. In krivica ostane tudi na gospodarskem, ekonomičnem polju — krivica. Slabeji se ne sme nikedar zatirati, ker se izsesavanju sam ne more braniti. Vživanje, napuh, lakomnost ni greh samo za reveže in pristo ljudstvo, marveč za vse, tudi za tiste, katerim je v bogatih palačah tekla zibelka, prav tako kakor je zapoved: delaj — za vse! — Drugi trde z druge strani, da brani država mir in red in v tem umevajo, naj z bajoneti poseže krepko vmes, ko bi se kedo osmelil rušiti sladki mir, ki ga imajo bogatinov vrste. Ti zopet ne vedo, kako daleč sega državna moč; država mora najpreje kakor spada v njeno področje odstraniti krivico, ki dela nemir, potem naj brani mir!

Takih krivičnih mnenj je jako mnogo tudi med — katoličani. Ni se čuditi. V liberalnih načelih vzgojeni, v predsodkih svojega stana ali rodu vkoreninjeni, v vživanju otopeli ali z željo splezati višje — egoizmom navdani niso sposobni, da bi premišljevali o tem, koliko znoja in koliko solza in koliko neizrekljive revščine se drži denarja, ki se jim steka v blagajnice. Takih je povsod dovolj, tudi

pri nas. Vender pa je najbolj zastopana ta vrsta v Belgiji pri tako zvanih konservativni stranki.

Zato z veseljem čujemo, da se je mnogo zavodnih, vnetih katoličanov nestalo v močno zvezo, ki si je nadela ime „demokratska liga“. Ne misli se bojevati proti ustavnemu kraljestvu, marveč le proti predsodkom, ki jih imajo „beati possidentes“. Zadnje zimo je narastlo število udov že do 20.000; in koncem septembra t. l. so se sestali odposlanci te lige prvič pri shodu v Bruslju v posvete. O veleznamenitih sklepih tega shoda menimo o priliki še izpregovoriti. Za sedaj navajamo le besede, katere je govoril Helleputta, predsednik lige, v flamščini odvijajoč shod: „Mi smo krščanski demokratje. Mi verujemo, da so vsi ljudje bratje in odrešeni po Kristusovi krvi. Zato se mora z vsemi delavci ravnati kot z ljudmi in z brati. V evangeliju v naukih cerkvenih, v zadnji okrožnici Leona XIII. imamo svoj program in luč načel“. Lepe besede! Kedo ni s celim srcem tak demokrat? K.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 10. novembra.

(Odlikovanje.) Naš domači slikar gosp. Ludovik Grilec, ki je okrasil že več cerkvâ na Kranjskem z lepimi slikami in je jako vešč portretni slikar, je razstavil na bolgarski razstavi v Plovdivu mojstersko izdelano podobo gosp. prof. Bezenška v Sofiji. Bolgarski knez Ferdinand je to podobo posebno pohvalil ter odlikoval g. Grilec z veliko srebrno svetinjo. Dalje je dobil srebrno svetinjo znani čebelar g. Ambrožič v Mojstrani na Gorenjskem; bronaste svetinje pa gg.: M. Kunc, krojač v Ljubljani, Hribar, puškar, in M. Šeber, fotograf v Postojni.

(Umrli) je v Zagrebu v ponedeljek zvečer gosp. dr. Štefan Pogledić, vitez Leopoldovega reda, častni meščan zagrebški, umirovljeni župnik sv. Marka in najstarejši duhovnik zagrebske nadškofije, v 91. letu svoje starosti. Bil je župnik pri sv. Marku od leta 1835 do 1890. Bil je v obče priljubljen. Naj v miru počiva!

(V Ribnici) na Dolenjskem je dne 9. t. m. umrl tamošnji c. kr. notar in župan gospod Fran Erhouniz v 44. letu svoje starosti. N. v m. p.!

(Poročil) se je danes v Skofji Loki gosp. c. kr. notar Niko Lenček z gospice Lino Kocelijev.

(Občni zbor mesarske zadrge ljubljanske) vršil se je včeraj v mestni dvorani ob 3. uri popoldne. Na dnevnem redu so bile v prvi vrsti volitve v združno starešinstvo, načelnika in namestnika. Načelnikom je bil izvoljen g. Jernej Černe, namestnikom g. Josip Strehar. V odbor gg.: Anton Anžič, Ivan Černe, Ivan Košenina in Ivan Počivalnik. Kot istih namestniki gg.: Ivan Zajc, Josip Javornik, Ivan Anžič in Ivan Černe. V razsodišče so bili izvoljeni gg.: Ivan Černe, Jernej Černe, Josip Kozak in Ivan Košenina. — Pri posameznih predlogih so tožili združni člani, da je dobil neki tukajšnji človek, ki se bavi z mesarskim obrtom, pravico za izvrševanje tega obrta, ne da bi imel zato dokaz postavno določene zmožnosti; vprašali so, kdo mu je isto dal. Izjavil je obrtni komisar, da mestni magistrat v dogovoru s podnačelnikom zadrge, kar je bilo povsem postavno. Mnogi združni člani so dvomili, da bi imel podnačelnik polno moč odbora, dati tako dovoljenje, ne da je vprašal odbor; a obrtni komisar naglašala, da je isto imel. Potem se zborovanje sklene.

(Čitalnica v Ljubljani) priredi prihodnjo nedeljo, 13. dan novembra t. l., ob 8. uri zvečer, v svojih prostorih na Turjaškem trgu društvenikom v letošnji sezoni tretji društveni večer z godbo, petjem in plesom. Ker so se ti večeri že močno priljubili in je rediteljstvo v srečnih rokah, nadejati se je od strani občinstva prav mnogobrojne udeležbe, h kateri uljudno vabi

ODBOR.

(Pri občinski volitvi v Zgornji Šiški) ki se je vršila dne 8. t. m., so bili izvoljeni naslednji gg.: Adolf Galè, Jakob Matjan, Jakob Babnik, Janez Jeras, Matevž Burgar, Jože Jovan, Anton Suštaršič, Franc Suštaršič, Janez Florjančič, Jože Berlić, Gašper Albreht, Miha Kunovar, Valentin Florjančič, Luka

Kanec, Janez Sirnik, Anton Tome, Jakob Črnivec, Mat. Klemenc, Jakob Hočevar, Janez Perko.

(Predavanje v Rudolfinumu) bode jutri zvečer ob 8. uri.

(Trgovinska in obrtniška zbornica) ima dne 11. novembra ob 2. uri popoldne v mestni dvorani sejo. Na dnevnem redu je: 1. Vprašanje c. kr. deželne vlade, če je štiri obrtniška podjetja na Gorenjskem smatrati za tovarniška. 2. Obrtniške pravice ključničarjev in kleparjev. 3. Vloga opavske zbornice gledé omejitve konsumnih društev. 4. Nameravana uvedba izplačevanja poštnih nakaznic po pismonoših. 5. Načrt zakona gledé razprodaje blaga. 6. Vprašanje, če smejo kaznjenci izvrševati ključničarska dela za jedno tukajšnje tvrdko. 7. Volitev 5 cenzorjev za avstro-ogersko bančno filijalo v Ljubljani. 8. Obligatorična uredba trgovine s sadjem po teži. 9. Zborovanje trgovskih in obrtniških zbornic na Dunaju gledé posvetovanja o osobnem davku. 10. Obrtniške pravice pekov in slaščičarjev.

(Slovensko gledališče.) Sinoči se je predstavljala kratkočasna Schönthanova burka v štirih dejanjih „Zlati pajek“, ki je že lauj ugajala občinstvu v čitalniški dvorani. Igralci so igrali v občeno zadovoljnost občinstva, katerega pa je bilo malo v gledališču. Včeraj je bil tudi prvič razstavljen novi glavni zastor, ki ga je slikal gospod Liebscher v Pragi. Dne 28. decembra bode slovesna predstava v spomin na 28. dan dec. 1789, ko je bila v starem gledališču prva slovenska predstava. Predstavljala se je znanega pisatelja Linharta veseloigra „Županova Micika“, ki se bode predstavljala dne 28. decembra t. l.

(Koroških liberalcev „parteitag“), o katerem smo zadnjič poročali, da je odložen „na nedoločen čas“, vršil se bode, kakor poročajo zadnje „Fr. St.“ dne 13. nov. v Celovcu. Po „mnogih zaupnih močéh“ in po vsem odboru „bauernbund-a“ podpisana vabila se glase v slovenskem prevodu: „Z ozirom na nasprotna prizadevanja, ki se na Koroškem z vedno večjo marljivostjo javljajo, je treba, da tudi naša stranka svoje moči združuje krepkeje, nego se je godilo doslej. Zlasti v slovenskih delih dežele se razširja agitacija, ki brez odmora in mere uporablja zelo dvomljiva sredstva teži za svojimi cilji. Tej bodo se mnogoštevilni (?) tam živeči Nemci in oni večji (überwiegender) del (?) slovenskega prebivalstva (= nemškutarji), ki vidi svoje koristi najboljše varovane v tem, da se ohrani dosežanje razmerje do nemških sodeželanov, mogli le potem ustavljati, če najdejo v jedinstveni in krepki organizaciji naše stranke (in einer einheitlichen und thatkräftigen Organisation) podpore. Da se o tem posvetuje in sklepa, vršil se bode koroški „parteitag“ dne 13. nov. 1892. popoldne ob 3. uri v dvorani hotela „Sandwirth“ v Celovcu. Vabimo Vaše blagorodje na ta shod in dodamo na Vaše ime glaséto se vstopnico, ker se vstop more dovoliti le povabljenecem“. — No, to vabilo pač dosti jasno in odkritosrečno priča, kakšen je smoter kor. „parteitagu“. Vedno stara pesen o zatiranih Nemcih!! Tako se bodo todi v nedeljo čule iste „že tolikrat ovržene prazne in lažnjive fraze o „nasilstvu“ Slovencev! — Znova poudarjamo, da bi bili pre-srečni, da bi se nam godile take „krivice“, o kakeršnih se pritožujejo na že res smešen način nemški liberalci! — Kakor je razvideti, bodo zborovalci v nedeljo prav „jedne misli in jednega duha“. Pri zaprtih durih bodo sklepali o novih sredstvih, da udrihajo še hujše nego doslej po Slovincih. —rj—

(Zdravstveno stanje mestne občine ljubljanske) od 30. oktobra do 5. novembra: Novorojencev je bilo 17, umrlo jih je 21, in sicer, 1 za legarjem, 1 za grižo, 1 za sušljivim kašljem, 2 za jetiko, 1 za želodničnim katarom, 1 za mrtvoudom, 4 vsled starosti, 10 za različnimi boleznimi. Med umrlimi je bilo 8 tujcev, 9 v zavodih. Zbolele so 4 osebe.

(Pevsko društvo „Ljubljana“) priredi v nedeljo dne 13. t. m. v novo predelanih prostorih gospoda Hafnerja pivarne Martinov večer s petjem, godbo, s komično igro in plesom. K obilni udeležbi vabi najuljudneje odbor.

Telegrami.

Dunaj, 9. novembra. Danes je na Dunaju zopet jeden slučaj kolere. Brodar Kal-

man Weresch, ki je prišel z Ogerskega, je zbolel za kolero.

Dunaj, 10. novembra. Cesar vsprejme popoldne Szapary-ja, potem po vrsti Tiszó, Schella, Banffy-ja. S Szapary-jem prišla sta hkratu Weckerle in Fejervary.

Dunaj, 10. novembra. Imunitetni odsek je sklenil izročiti poslanca Pacaka. Zastran Spinčičevega slučaja je pa naznanila vlada, da ne more odseku izročiti aktov, ali pripravljena je vso stvar po zastopniku pojasniti. Odsek je sprejel Weberjev predlog, da se vlada povabi, da v prihodnji seji da odseku pojasnila.

Dunaj, 10. novembra. Tiskovni odsek je sklenil, da se principijelno odpravi časniški kolek in dovoli kolportaza.

Berolin, 10. novembra. V predsedstvo zbornice poslancev so se zopet z vzklikom volili vsi prejšnji funkcionarji. Ministerski predsednik predloži napovedane načrte davčne reforme in jih utemelji.

Pariz, 10. novembra. Anarhisti še vedno pošiljajo pretilna pisma baronu Reillu in spe-

cijalnemu komisarju Dietzu. Policija je prijela mladega moža Viktorja Rabe iz Lipsije, kateri ima, kakor se kaže, zveze z možem, katerega so pred eksplozijo videli v hiši carmauške družbe.

Pariz, 9. novembra. Policija ni prav nič zvedela, kdo je provzročil atentat. Govorice o tem se ne vjemajo. Kakor vé „Figaro“, so malo poprej videli žensko, ki je v košari prinesla neko okroglo stvar. (Predvčeraj je nekdo pred pisarno carmauške premožovske družbe postavil dinamitno bombo. To bombo je opazil neki sluga. On in dva policista so bombo odnesli na policijski komisariat. Ko so jo ondi deli na tla, se je razletela in ubila 6 oseb. Op. ur.)

Bruselj, 10. novembra. Tabora, katerega je sklicalo liberalno združenje, se je udeležilo 3500 oseb. Govorilo se je hudo proti vladi. Jednoglasno se je sklenilo, ugovarjati proti postopanju komisije za premembo ustave. Konečno je kacih 2500 oseb korakalo v dolgem sprevodu mimo kraljeve palače z rudečimi zastavami. Žandarmerija je raz-

gnala sprevod. Množica je žvižgala in klicala: „Živela občna volilna pravica!“ in se razšla. Okrog polnoči je bil že popolen mir.

Novi Jork, 9. novembra. Volitev Clevelanda je zagotovljena. Imel bode v volilnem kolegij 257 glasov, 34 več, nego jih je potreba.

Vremensko sporočilo.

Dan	Čas	Stanje		Veter	Vreme	Mortine na 24 ur v mm
		srakomera v mm	termomera po Celziju			
7. u. zjut.		744.8	6.8	sl. sever	oblačno	
9. u. pop.		743.5	9.6			0.00
9. u. zveč.		742.6	7.7	sl. szap.		
Srednja temperatura 8.0°, za 3.0° nad normalom						

Zgubil se je

črno-barvni lovski pes

prejšnje velikosti. Okolu vratu ima ovrtačnik z napisom Jakob Zalaznik in z znakom ljubljanskega magistrata. — Najditelj dovede naš psa k gosp. Jakobu Zalazniku, pekovskemu mojstru v Ljubljani, Stari trg št. 21, kjer se mu bode vročila dobra nagrada. 535 2-1

533 1

Tužnim srcem naznanjamo vsem znancem in prijateljem pretresujočo vest, da je danes zvečer ob 9. uri po dolgi in mučni bolezni v 44. letu svoje starosti, previden s svetstvi za umirajoče, preminol naš preljubljeni in nepozabni soprog in oče, gospod

Fran Erhouniz,

c. kr. notar in župan v Ribnici.

Pogreb bode v petek, dne 11. t. m., ob 1/2 4. uri popoldne v Ribnici.

Blagega rajnega priporočamo vsem prijateljem in znancem v blagohotni spomin.

V Ribnici, dne 9. novembra 1892.

Antonija Erhouniz roj. Arko, soproga. — **Egon, Konrad, Alma, Selma**, otroci.

Posebna naznanila se ne izdajajo.

532 1

Zastop občine Ribnica naznanja s tem pretužno vest, da je danes ob 9. uri zvečer naš preskrbni župan, gospod

Fran Erhouniz,

c. kr. notar, načelnik zdravstvenega zastopa okraja ribniškega, odbornik krajnega šolskega sveta in načelnštva posojilnice v Ribnici,

v 44. letu svoje starosti po dolgi in mučni bolezni v miru zaspal.

Blag mu bodi spomin!

V Ribnici, dne 9. novembra 1892.

Niko Lenček,

c. kr. notar,

Eina Lenček roj. Koceli,

poročena.

V Skofji Loki, dne 10. novembra 1892.

Meeto vsacega posebnega obvestila.

531 1

Razglas.

Živinski somenj v Višnji Gori

za 7. dan tega meseca zaradi bolezni prepovedan, bode, privoljen od c. kr. okrajnega glavarstva,

prihodnji ponedeljek, 14. novembra.

Mestno županstvo v Višnji Gori,

dne 8. novembra 1892.

Gilly, mestni župan.

528 3-3

Dunajska borza.

Dne 10. novembra.

Papirna renta 5%, 16% davka	97	gld.	05	kr.
Srebrna renta 5%, 16% davka	96	86		
Zlata renta 4%, davka prosta	114	80		
Papirna renta 5%, davka prosta	100	30		
Akcije avstro-ogerske banke, 600 gld.	990	—		
Kreditne akcije, 160 gld.	311	25		
London, 10 funtov strl.	119	90		
Napoleonidor (20 fr.)	9	55		
Cesarski cekini	5	70 1/2		
Nemških mark 100	58	85		

Dne 9. novembra.

Ogerska zlata renta 4%	112	gld.	40	kr.
Ogerska papirna renta 5%	100	35		
4% državne srečke l. 1854., 250 gld.	140	—		
5% državne srečke l. 1860., 100 gld.	152	—		
Državne srečke l. 1864., 100 gld.	186	25		
Zastavna pisma avstr. zem. kred. banke 4%	96	20		
Zastavna pisma	100	20		
Kreditne srečke, 100 gld.	192	—		
St. Genois srečke, 40 gld.	63	20		

Ljubljanske srečke, 20 gld.	—	gld.	—	kr.
Avstr. rudačega križa srečke, 10 gld.	47	10		
Rudolfova srečka, 10 gld.	23	35		
Salmova srečka, 40 gld.	63	50		
Windischgraezove srečke, 20 gld.	63	—		
Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	151	80		
Akcije Ferdinandove sev. želez. 1000 gl. st. v. 2788	—	—		
Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	96	25		
Papirni rubelj	1	17 1/2		
Laskih lir 100	—	—		

List „Mercur“.

Zanesljiva informacija o stalno obrestnih in dividendnih papirih, važnih dogodkih na gospodarskem in finančnem polju, odločilnih pojavih na dunajski borzi.

Svèti pismeni in ustni brezplačno.

Menjarnična delniška družba

„MERCUR“

Wollzeile št. 10 Dunaj, Mariahilferstrasse 74 B.

Ogerske promese

Žrebanje 15. novembra! 150.000 gld. glavni dobitek.

Zemljiško-kreditne promese

Žrebanje 16. novembra! 45.000 gld. glavni dobitek.